

XALQARO JURNALISTIKA, NAZARIYA VA AMALIYOT

Abdug'ofurova Maqsuda Shuxrat qizi

Samarqand davlat chet tillar instuti talabasi

Gmail: maqsudashuxratovna@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Sattarova Dilrabo Ikramoboyevna**

Ingliz tili kafedrası assistent o'qituvchi

Gmail: sattarovadilrabo25@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada jurnalistikaning rivojlanishi va uning xalqaro hamkorlikdagi o'rnini masalasi ko'rib chiqiladi. Jurnalistikaning inson hayotidagi ahamiyati tahliliy va qiyosiy tahlil qilindi. Jurnalistikada texnologiyaga zamonaviy qarashlar tahlili o'tkaziladi.

Kalit so'zlar: Tahlil, tadqiqot, metod, global jurnalistika, Iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, ekologik, reportaj, globallashuv ommaviy axborot vositalari.

Annotation: This article examines the development of journalism and its role in international cooperation. The importance of journalism in human life was analytically and comparatively analyzed. Analysis of modern views on technology in journalism.

Keywords: Analysis, research, method, global journalism, Economic, social, political, environmental, reporting, globalization media.

KIRISH

Global jurnalistika - bu global nuqtai nazarga ega bo'lgan va iqlim o'zgarishi kabi milliy chegaralarni kesib o'tadigan muammolarni yoritib turadigan yangiliklar uslubi. U ko'plab milliy davlatlar va mintaqalar o'rtasidagi munosabatlarga ta'sir qiluvchi muammolarni o'rganib, transmilliy yangiliklarga qaratilgan¹.

Global jurnalistikani xorijiy masalalarni ichki kontekstda yorituvchi va dunyoning bir qancha mintaqalarida umumiylikka intilmaydigan ichki nuqtai nazardan foydalanadigan xorijiy reportajlar bilan aralashtirib yubormaslik kerak. Bundan farqli o'laroq, global jurnalistika dunyoning turli burchaklarida sodir bo'layotgan iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va ekologik hodisalarning qanday bog'liqligini va milliy chegaralardan tashqarida umumiylik mavjudligini o'rganish va xabar berishga intiladi.

¹ Agazzi E. Fan va texnologiyaning axloqiy o'lchovi. M., 2021 yil.

Global jurnalistika globallashuv shakllantirgan tobora o'zaro bog'langan va o'zaro bog'liq dunyodan paydo bo'ldi. Globallashuv butun dunyoda turli ijtimoiy voqeliklar o'rtasida murakkab munosabatlar mavjudligini ochib berdi, shuning uchun global jurnalistika bu munosabatlarni o'rganuvchi va ularni kundalik hayotda kontekstga aylantiruvchi yangiliklar uslubidir. Bu transmilliy yangiliklar madaniyatini tarbiyalashi kerak, u ko'rinishda mustaqil bo'lib ko'ringan va ularni har kuni barcha odamlar va joylar bilan bog'laydi, chunki globallashuv kundalik jarayondir.

Stiven Uord kabi olimlarning fikricha, an'anaviy media amaliyotlari odatda global miqyosda emas, balki milliy miqyosdagi yangiliklar bilan ishlash uchun mo'ljallangan, bu esa ommaviy axborot vositalarining global miqyosdagi yangiliklarni xabar qilish qobiliyatiga salbiy ta'sir qiladi. Global jurnalistika jurnalistika yashayotgan o'zgaruvchan dunyoga xizmat qilish uchun global fikrlaydigan axloqqa e'tibor qaratadi. Piter Berglezning fikricha, global jurnalistikaning asosiy e'tibori globallashuv natijasida yuzaga kelgan tobora murakkablashib borayotgan munosabatlarga qaratilgan va global jurnalistika yangiliklarda mavjud bo'lsa-da, u hali uslub sifatida belgilanmagan va o'rnatilmagan va ko'pincha xorijiy jurnalistika bilan aralashib ketadi. U, shuningdek, global jurnalistikani uchta alohida munosabatlarga ajratadi: global makon, global kuchlar va global o'ziga xosliklar, uning fikricha, global jurnalistikani namoyish qilishning umumiy omili va shuning uchun global jurnalistikani yangilik uslubi sifatida empirik tadqiqotlar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Global makon bu dunyoni bir vaqtning o'zida dunyoning bir nechta qismlarida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan yagona joy sifatida ko'rishni anglatadi. Global kuch global jurnalistikaning transmilliy va global kuchni yaratishi va shu tariqa milliy davlatlar bilan chegaralangan milliy kuchlarni asta-sekin kamsitishi ma'nosida hokimiyatni qanday ifodalashini anglatadi. Nihoyat, global o'ziga xoslik milliy hududlardan tashqarida joylashgan transmilliy o'ziga xoslikning ifodalanishini anglatadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Zamonaviy jurnalistika rivojlanishining jadal jarayonlari va axborot makonining globallashuvi dunyoning deyarli barcha mamlakatlariga, ham rivojlangan, ham iqtisodiy va siyosiy munosabatlarni qayta qurishning eng keskin muammolariga duch kelgan mamlakatlarga ta'sir ko'rsatdi. Axborot rivojlangan davlatlar va rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasidagi tafovut chuqurlashib bormoqda; axborotning

globallashuvi madaniyatlarning birlashishiga va boshqa ijtimoiy oqibatlarga olib keladi.

Axborot oqimlari hokimiyatdagilar va siyosiy hokimiyatni qo'lga kiritishga intilayotganlar tomonidan qo'llaniladigan ijtimoiy jarayonlarni boshqarish dastagiga aylanadi. Shu bilan birga, tadbirkorlik qonunlari axborotni ishlab chiqarish, qayta ishlash, saqlash va tarqatishda o'z qoidalari va qoidalarini tobora ko'proq talab qilmoqda. Gazeta yoki jurnal nashr etish, televidenie yoki radiostansiyaga egalik qilish egalariga nafaqat bevosita moliyaviy daromad keltiradi. Ba'zi hollarda foyda bilvosita bo'ladi - ijobiy imidj yaratish, jamoatchilik fikrini shakllantirish, ma'lum manfaatlarni lobbi qilish, ommani tarbiyalash va boshqalar.

Zamonaviy sharoitda rus jurnalistikasi ko'p xorijiy tajribani o'zlashtirmoqda. Siyosiy jarayonlarning murakkablashishi bilan birga ijtimoiy buyurtmalarni ommaviy axborot vositalariga o'tkazish jarayonlari ham murakkablashmoqda. Ko'pgina mamlakatlarda to'g'ridan-to'g'ri diktatura va dastlabki tsenzura o'tmishda qoldi, ammo bugungi kunda ham biznes vakillari jamoatchilik fikrini nazorat qila olish uchun ommaviy axborot vositalarini mohirona manipulyatsiya qilmoqdalar. Ko'pincha ommaviy axborot vositalarining jamiyat oldidagi mas'uliyati masalasi biznesning turli sohalari manfaatlariga putur etkazadigan nutqlarni taqiqlash sifatida talqin qilinadi. Amerika Qo'shma Shtatlari misolida ko'rib turganimizdek, yangiliklarni boshqarish jarayonida davlat organlari ham faol ishtirok etmoqda².

Ommaviy axborot vositalari belgilangan texnologik jarayonlarning buzilishini boshdan kechirmoqda. Bunga media-texnologiyadagi inqilobiy o'zgarishlar va ular bilan bog'liq boshqaruv usullari va shakllari sabab bo'ladi. Axborotni to'plash, qayta ishlash, saqlash va tarqatishni kompyuterlashtirish, yangi materiallarni joriy etish, tahririyatlarni boshqarish sxemalarini o'zgartirish va boshqa ko'p narsalar ommaviy axborot vositalarining yangi sifati va jamiyatdagi rolini kuchaytirishga olib keladi. Media mahsuloti o'zgardi, ommaviy axborot vositalarining o'zi interaktiv va multimediyaga aylanmoqda. Transchegaraviy ma'lumotlar uzatish va ular bilan bog'liq xalqaro va huquqiy muammolar, virtual haqiqat va ta'lim jarayonlari - bu va boshqa muammolar hozir ko'plab tadqiqotchilarni tashvishga solmoqda. Bu muammolarning har biri turli mamlakatlarda turlicha hal qilinadi.

Muhokama va natijalar

² Amundsen K. Ayollar va Amerika demokratiyasi. Sukut saqlashga majbur bo'lgan ko'pchilik. / Per. ingliz tilidan M., 2022 yil.

Zamonaviy xorijiy jurnalistika ko'p yuzlarga ega, ammo uning rivojlanishida umumiy tendentsiyalar mavjud va juda muhim milliy xususiyatlar saqlanib qolmoqda. Matbuot, radio va televideniyei yanada tijoratlashtirish, eng yangi texnika yutuqlarini keng joriy etish Sharqiy va Markaziy Yevropa mamlakatlari hamda sobiq Ittifoq respublikalari ommaviy axborot vositalari oldida murakkab savollarni tug'dirdi. Qo'shma Shtatlar va G'arbiy Evropa mamlakatlarida mavjud jurnalistika standartlarining postsovet hududida, Markaziy va Sharqiy Evropa mamlakatlarida, rivojlanayotgan mamlakatlarda milliy ommaviy axborot vositalari faoliyatiga bosimi sezilmoqda. Modernizatsiya jarayonlari turli shakllarda amalga oshadi, bu esa, o'z navbatida, ommaviy axborot vositalari va kommunikatsiyalar-ning rivojlanishiga, ularning mafkuraviy mazmuniga, siyosiy jarayonda qo'llanilishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.³

Jurnalistikani yanada rivojlantirishning global tendentsiyalari uning faoliyatining hali yetarlicha o'rganilmagan milliy xususiyatlarida namoyon bo'ladi. Ko'pgina mamlakatlarda ommaviy axborot vositalarining shakllanishi va rivojlanishi davlat tuzumining demokratlashuvi va plyuralizatsiyasi bilan birga kechdi. Xorijiy ommaviy axborot vositalarining tajribasi ayrim hollarda Rossiya Federatsiyasi uchun ayniqsa muhim bo'lgan axborot makonining globallashuvi sharoitida milliy jurnalistikaning muvaffaqiyatli rivojlanishiga misol bo'la oladi.

Jurnalistika o'ziga xos huquqiy sohada faoliyat yuritganligi sababli, bir qator hollarda uning milliy xususiyatlari boshqa mamlakatlarning milliy qonunchiligiga zid keladi, bu esa xalqaro va qiyosiy media huquqini o'rganishni ayniqsa dolzarb qiladi. Globallashuv tendentsiyasi milliy o'zini-o'zi izolyatsiya qilishga urinishlar va antiglobalistik harakatlar bilan to'qnash keladi.

Xulosa

Ko'pgina xorijiy mamlakatlarda ommaviy axborot vositalari va aloqa vositalaridan ataylab geosiyosiy maqsadlarga erishish uchun foydalaniladi (qarang: AQShning Iroq va boshqa mamlakatlarga qarshi tashviqot kampaniyalari), shuningdek, davlatning ichki siyosatini hukmronlik manfaatlarini ko'zlab amalga oshirish. doiralar, ayrim hollarda esa manipulyatsiya tashviqot usullaridan foydalaniladi.

Xalqaro axborot almashinuvidan keng foydalanayotgan zamonaviy xalqaro muloqot va muloqot sharoitida insonning asosiy huquq va erkinliklari, xalqaro axborot almashinuvi tartibi, ommaviy axborot vositalariga taalluqli ichki siyosiy

³ Aleksandrovich G.S. "Erkin dunyo" sahna ortidagi ko'rinish. L., 2021 yil.

jarayonlar va boshqa ko‘plab muammolar keskin kurashning predmetiga aylanmoqda. xalqaro daraja. Axborotga bo‘lgan jamoatchilik ehtiyojlari aniq belgilangan tarixiy sharoitlarda ma‘lum bir mamlakatga xos bo‘lgan darajada va hajmda ommaviy axborot vositalari tomonidan qondiriladi.

Jurnalistika rivojlanishining jahon tendentsiyalari tahlili shuni ko‘rsatadiki, axborotning globallashuvi bizni jahon hamjamiyatining uni tarqatish strategiyasini qayta ko‘rib chiqish va modernizatsiya qilishga majbur qildi. Global axborot va “mintaqaviy manfaat”ning uyg‘unligi ommaviy axborot vositalari nutqini jamoatchilik fikrini shakllantirish va manipulyatsiya qilish nuqtai nazaridan samaraliroq va samaraliroq qiladi. "Boy" va "kambag'al" davlatlar o'rtasidagi tafovut chuqurlashib, insonning asosiy huquq va erkinliklariga, jumladan, so'z va matbuot erkinligiga real tahdid tug'dirmoqda.

Dunyoning barcha mamlakatlarida jurnalistika va iqtisod o'rtasida tobora yaqin aloqalar mavjud. So‘nggi yillarda ommaviy axborot vositalarining iqtisodiy tuzilishi o‘zgarmoqda. Reklama moliyaviy daromadning asosiy manbai sifatida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ko'pgina mamlakatlarda davlat ommaviy axborot vositalarini ham bevosita, ham bilvosita - turli imtiyozlar, grantlar, davlat reklamasi va boshqalarni berish orqali subsidiyalaydi. Ommaviy axborot vositalarining sanoat va moliyaviy guruhlariga kiritilishi OAVning moliyaviy barqarorligiga erishish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Agazzi E. Fan va texnologiyaning axloqiy o'lchovi. M., 2021 yil.
2. U Qo‘ziyev, Tilda soflik masalasi, ta’limda turkiy xalqlar milliy mentalitetini mustahkamlashning dolzarb ..., 2022
3. Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasi jurnalistikasining dolzarb muammolari. M., 2022 yil.
4. G. U Rustamova Lingvistik pragmatikaning birliklari, Филологические науки 11, 0.
5. Aleksandrovich G.S. G'arb yoshlari. Yo'llar va taqdir. L., 2021 yil.
6. N Dedamirzayeva, U Kuziyev, Teaching English to young learners through games, Oriental Art and Culture, 86-88, 2020
7. Aleksandrovich G.S. Natsizm bo'lib-bo'lib. L., 2022 yil.
8. U. M Azamatovna, History of development of uzbek and kyrgyz literary terms, e-Conference Globe, 67-69, 2021
9. Aleksandrovich G.S. "Erkin dunyo" sahna ortidagi ko'rinish. L., 2021 yil.

10. D Nu'Monova, U Qo'Ziyev, Badiiy matni lingvostatistik tomondan tahlil qilish, *Oriental Art and Culture*, 119-121, 2020
11. Aleksandrovich G.S. Loxlar va salamandrlar. / AQShdagi o'ta o'ng xavf haqida. L., 2021 yil.
12. U Kuziev, SY Aslanova, Dictionaries compiled based on navoi's works, *Scientific Bulletin of Namangan State University* 1 (6), 319-326, 2019
13. Aleksandrovich G.S., Maxov F.S. Yolg'on pardasi orqali. L., 2022 yil.
14. M. A Ubaydullaeva, The history of the development of the terms of literary studies of the turkic peoples, *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 2 ..., 2022
15. M Saidova, UL Qo'ziyev, Uslubiy qo 'llanma, Namangan: Kamalak 127, 2017
16. Amundsen K. Ayollar va Amerika demokratiyasi. Sukut saqlashga majbur bo'lgan ko'pchilik. / Per. ingliz tilidan M., 2022 yil.
17. U. Y Kuziev, The issue of classification and description of complex structural compounds in uzbek language, *Int J Eval & Res Educ* 99 (4), 309-314, 2023.